

KARMA EVLİLİKLERDE ÇOCUK EĞİTİMİ: FRANSA'DAKİ MÜSLÜMAN-HRİSTİYAN ÇİFTLERİN DİN, DİL VE KÜLTÜREL AKTARIM SÜREÇLERİNE DAİR TEORİK BİR İNCELEME

Hamit ER*
Neslihan ER**

Makale Bilgisi

Makale Türü: Araştırma Makalesi, **Geliş Tarihi:** 09 Kasım 2024, **Kabul Tarihi:** 21 Şubat 2025, **Yayın Tarihi:** 31 Mart 2025, **Atıf:** Er, Hamit. Er, Neslihan. "Karma Evliliklerde Çocuk Eğitimi: Fransa'daki Müslüman-Hristiyan Çiftlerin Din, Dil ve Kültürel Aktarım Süreçlerine Dair Teorik Bir İnceleme". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 25/1 (Mart 2025): 41-70.

DOI: 10.33415/daad.1582122

Article Information

Article Types: Research Article, **Received:** 09 November 2024, **Accepted:** 21 February 2024, **Published:** 31 March 2025, **Cite as:** Er, Hamit. Er, Neslihan "Child Education in Mixed Marriages: A Theoretical Examination of the Religious, Linguistic and Cultural Transmission Processes Among Muslim-Christian Couples in France". *Journal of Academic Research in Religious Sciences* 25/1 (March 2025): 41-70.

DOI: 10.33415/daad.1582122

* Sorumlu yazar, Prof. Dr., Ordu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü, hamiter@odu.edu.tr, Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0001-7020-7582>, Katkı oranı: %50 / Responsible Author, Professor, Ordu University Faculty of Theology Department of Philosophy and Religious Studies, hamiter@odu.edu.tr, Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0001-7020-7582>, Contribution rate: 50%

** Dr. Öğr. Üyesi, Ordu Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü, nesli_er@hotmail.com, Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0003-3434-5253>, Katkı oranı: %50 / Assistant Professor, Ordu University Faculty of Arts and Sciences Department of Sociology, nesli_er@hotmail.com, Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0003-3434-5253>, Contribution rate: 50%

Öz

Çalışma, toplumsal değişim ve küreselleşmenin etkisiyle artan karma evliliklerde çocuk eğitimi ve kimlik inşası süreçlerine odaklanmaktadır. Araştırma, karma evliliklerde ebeveynlerin çocuklarına yönelik isim seçimi, dil eğitimi ve dinî pratikler gibi kimlik belirleyici unsurlardaki stratejilerini incelemektedir. Kimlik inşası süreci, ebeveynlerin çocuklarının gelecekteki dinî ve kültürel aidiyetlerine yön vermede aldıkları kararlarla doğrudan bağlantılıdır. Çalışma Stella Ting-Toomey'nin Kimlik Müzakere Teorisi çerçevesinde yapılandırılmıştır. Bu teori, bireylerin farklı kimliklerin kesiştiği sosyal etkileşimlerde kimliklerini müzakere etme biçimlerini ve kimlik inşasını değişken bir süreç olarak ele alışlarını ortaya koymaktadır. Nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizine dayalı teorik çalışma, mevcut literatürden yararlanarak isim seçimi, dil eğitimi, dinî ritüellerin etkisi ve geniş ailelerin çocukların kimlik gelişimine katkılarını tematik analiz yöntemiyle değerlendirmektedir. Araştırma, özellikle Fransa'daki Müslüman-Hristiyan çiftler üzerinde yoğunlaşarak, bu bağlamda din, dilsel ve kültürel aktarım süreçlerini ele almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Din Eğitimi, Sosyoloji, Karma Aileler, Kimlik İnşası, Ebeveyn Stratejileri.

Child Education in Mixed Marriages: A Theoretical Examination of the Religious, Linguistic and Cultural Transmission Processes Among Muslim-Christian Couples in France

Extended Abstract

As a result of social change and globalization, mixed marriages give rise to new lifestyles that emerge from the interaction of diverse social, cultural, and religious groups. These marriages, formed by individuals from different faiths and cultures, require careful management of cultural and religious differences harmoniously. Today, mixed marriages contribute to diversity within family structures and play a decisive role in child education, identity formation, and cultural transmission processes. The primary aim of this study is to focus on child education within mixed marriages, analyzing the roles of parents in transmitting religion, language, and culture. The transmission of cultural and religious values holds significant importance in children's identity development; in this context, the efforts of parents to pass on their cultural heritage and encourage the embrace of both cultures are particularly noteworthy.

Children's identity formation is closely linked to how parents transmit their cultural and religious identities. Even choices that may seem simple, such as name selection, constitute a significant dimension of identity formation. Mixed couples often seek to establish a balance by reflecting both cultures and religions in their children. However, some families worry that transmitting multiple cultural identities might confuse the child. These experiences are frequently expressed in the testimonies of mixed couples on the Islam-Christian Families Group website, highlighting the growing significance and prevalence of mixed marriages.

This research focuses on child education in mixed marriages, examining the roles of parents in the processes of religious, linguistic and cultural transmission. The study mainly concentrates on aspects such as name selection, language education, and religious practices while also analyzing the impact of socioeconomic status and extended family on these processes. The general aim of this research is to understand intergenerational cultural and religious identity transmission in mixed marriages from a sociological perspective and assess these processes' effects on children's identity development.

Stella Ting-Toomey's Identity Negotiation Theory forms the methodological foundation of this study. The theory explains how individuals negotiate their identities in social

interactions where diverse identities intersect. Identity negotiation is a dynamic process pursued in the quest for security, accuracy, meaning and connection. In complex processes such as child education and identity formation within mixed marriages, parents must continually negotiate cultural and religious identities. In this context, elements such as parents' strategies, language and religious transmission and the influence of the extended family will be analyzed within the framework of Identity Negotiation Theory.

The research draws on existing literature and findings from previous field studies to examine child education and identity formation processes in mixed marriages. Qualitative research findings and theoretical analyses conducted in various sociocultural contexts have been assessed through secondary data analysis methods. The data has been systematically categorized through thematic analysis and interpreted around key themes, including parental negotiations and the influence of extended family.

The primary limitations of this study stem from relying solely on secondary data as the data collection method. The absence of primary data collection has restricted opportunities for obtaining more current information. Furthermore, the limited geographic and socioeconomic diversity in the existing literature has narrowed the study's perspective, focusing on Muslim-Christian couples in France. This limitation makes it challenging to address child education and identity formation in mixed marriages within a broader sociocultural context.

Parents guide their children's identity development and must continually negotiate the values and cultural norms they will pass on. Elements such as name, language, and religion are central in this process, and the decisions directly influence the children's identity.

This study examines the individual (micro) and societal (macro) impacts of child education and identity formation in mixed marriages. Parental strategies for religious, linguistic and cultural transmission, children's potential to develop multiple identities and the effects of these processes on societal acceptance offer valuable insights into understanding the dynamics of mixed marriages. By providing a fresh perspective on multiculturalism and social integration, the research addresses negotiation processes between parents, extended family's influence, and socioeconomic factors' effects on children's identity formation.

This study demonstrates that child-rearing and identity formation in mixed marriages are multidimensional processes. Various factors, including parental strategies, the influence of extended family, socioeconomic conditions, and the societal context, impact these processes. The findings provide new insights into discussions on social integration, multiculturalism and identity formation within mixed marriages. The experiences of couples and their children reveal that mixed marriages should be considered not only at the individual level but also as a reflection of the broader social structure.

Keywords: Sociology of Religion, Mixed Families, Identity Construction, Child Education, Parental Strategies.

Giriş

Karma evlilikler, toplumsal değişim ve küreselleşmenin bir sonucu olarak farklı sosyal, kültürel ve dinî grupların etkileşiminden doğan yeni yaşam biçimlerini ortaya çıkarmaktadır. Farklı inanç ve kültürlerle sahip bireylerin birlikteliğiyle oluşan bu evlilikler, özellikle kültürel ve dinî farklılıkların uyumlu bir şekilde yönetilmesini gerektirir¹. Göçmen toplulukların yoğun olduğu ülkelerde, söz konusu evlilikler kültürel çeşitliliğin belirgin bir göstergesi olarak öne çıkmaktadır².

Fransa, tarihsel olarak farklı etnik ve dinî topluluklara ev sahipliği yapmış bir ülke olup, karma evliliklerin en sık görüldüğü Avrupa ülkelerinden biridir. Ulusal İstatistik ve Ekonomik Araştırmalar Enstitüsü'nün (INSEE) verilerine göre, Fransa'daki evliliklerin yaklaşık %20'si farklı milliyetlere veya dinlere mensup bireyler arasında gerçekleşmektedir. Özellikle Müslüman-Hristiyan evlilikleri, göçmen topluluklar ile yerleşik nüfus arasındaki sosyal entegrasyonun bir göstergesi olarak değerlendirilmekte, aynı zamanda toplumsal ilişkilerin dönüşümüne dair önemli bir veri sunmaktadır³.

44 | db

Çalışma, Fransa'daki Müslüman-Hristiyan çiftlerin çocuk eğitimi üzerindeki yaklaşımlarını incelemektedir. Karma evliliklerde çocukların kimlik inşası, dil eğitimi ve dinî-kültürel değerlerin aktarımı, ebeveynlerin karşılaştığı temel meseleler arasındadır⁴. Çocukların kimlik gelişiminde belirleyici bir yer tutan bu süreçler, ebeveynlerin kültürel miraslarını aktarma stratejileri ve iki kültürün benimsenmesini teşvik etme yaklaşımları üzerinden değerlendirilmiştir.

Kimlik inşası, ebeveynlerin kültürel ve dinî kimliklerini aktarma biçimleriyle doğrudan ilişkilidir. İsim seçimi gibi basit görünen tercihler dahi, bu sürecin önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Karma çiftler, çocuklarına her iki kültürü ve dini yansıtmaya çalışarak bir denge kurma çabası içindedir. Ancak bazı aileler, çoklu kültürel aktarımın çocuklarda kafa karışıklığı yaratabileceği endişesini taşımaktadır. Söz konusu dene-

¹ Matthijs Kalmijn, "Intermarriage and Homogamy: Causes, Patterns, Trends", *Annual Review of Sociology* 24/1 (1998), 395--421.

² Fatih Sancak, "Türk - Alman Karma Evliliklerinde Çocukların Din Eğitimi", *Antakiyat* 7/1 (Haziran 2024), 17.

³ Institut national de la Statistique et des Études Économiques (INSEE), "Les mariages en 2022 et 2023", *Insee Focus* 321 (Erişim 16 Şubat 2025).

⁴ Salih Aybey, "Ailenin Dini Değerleri Aktarmadaki Rolü ve Bu Süreçte Dikkat Edilmesi Gereken İlkeler", *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 7/2 (Haziran 2018), 545.

yimler, İslam-Hristiyan Aileler Grubu'nun internet sitesinde paylaşılan ifadelerde de sıkça dile getirilmektedir ve karma evliliklerin artan yaygınlığına işaret etmektedir⁵.

Sosyolojik açıdan bakıldığında, karşılaştırmalı analizler toplumsal olguların daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır. Durkheim, karşılaştırmayı her sosyolojik çalışmanın temel unsurlarından biri olarak görürken⁶, Schultheis uluslararası karşılaştırmalarda asimilasyoncu veya ideografik yaklaşımlardan kaçınılması gerektiğini vurgulamaktadır⁷. Bu bağlamda, ulusal bağlamın bireylerin kimlik süreçleri üzerindeki etkisini anlamak, çalışmanın temel amaçlarından biridir.

Araştırma, karma evliliklerde çocuk eğitimi ve kimlik inşası süreçlerine odaklanarak ebeveynlerin din, dil ve kültürel aktarım süreçlerindeki rollerini incelemektedir. İsim seçimi, dil eğitimi ve dinî uygulamalar gibi konuların yanı sıra, sosyoekonomik statü ve geniş ailenin söz konusu süreçlerdeki etkisi de analiz edilmektedir. Çalışmanın temel amacı, nesiller arası kültürel ve dinî kimlik aktarımını karma evliliklerde nasıl şekillendiğini sosyolojik bir açıdan anlamak ve bu süreçlerin çocukların kimlik gelişimi üzerindeki etkilerini değerlendirmektir. Bu bağlamda, araştırmada Stella Ting-Toomey'nin Kimlik Müzakere Teorisi (Identity Negotiation Theory) temel alınmıştır. Teori, bireylerin sosyal etkileşim sırasında kimliklerini müzakere etme biçimlerini ve bu süreçte güvenlik, doğruluk, anlam ve bağlılık arayışlarını sürdürme yöntemlerini açıklar⁸. Özellikle kültürel farklılıkların belirgin olduğu bağlamlarda, bireylerin kendi kimliklerini koruma ile karşı tarafın kimliğini anlama ve kabul etme arasında kurdukları denge ele alınmaktadır. Ting-Toomey'ye göre başarılı bir kimlik müzakeresi, karşılıklı doğrulama (mutual validation), kimlik onaylanması (identity affirmation) ve kimlik uyumu (identity adaptation) gibi süreçleri içerir. Ayrıca, bireylerin kimliklerini müzakere ederken uyum, direnç, melezleşme veya uzlaşma gibi stratejiler kullanılabilecekleri öne sürülmektedir⁹.

⁵ Groupe des Foyers Islamo Chrétiens (GRIC), "Groupe des Foyers Islamo Chrétiens" (Erişim 08 Kasım 2024).

⁶ Emile Durkheim, *Sosyolojik Yöntemin Kuralları*, çev. Figen Kıyak (Ankara: Dorlion Yayınları, 2021).

⁷ Franz Schultheis, "Comme Par Raison - Comparaison n'est Pas Toujours Raison. Pour une Critique Sociologique de l'Usage Social de la Comparaison Interculturelle", *Droit et Société* 11-12 (1989), 223.

⁸ Cemal Çakır, "Kültürler Arası İletişimin Temel Kavramları ve Soruları", *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* 46 (Ocak 2013), 182.

⁹ Stella Ting-Toomey - Tenzin Dorjee, *Communicating Across Cultures* (New York: Guilford Publications, 2018).

Araştırma, karma evliliklerde çocuk eğitimi ve kimlik inşası süreçlerini mevcut literatüre ve daha önce yapılmış saha çalışmalarının sonuçlarına dayanarak ele almaktadır. Nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılarak, çocuk eğitimi ve kimlik aktarımı konuları literatürdeki çeşitli örneklerle incelenmiştir. Örneğin, Sreiff-Fenart'ın Fransız-Magripli çiftler üzerine yaptığı çalışma, kültürel alışveriş, isim seçimi ve geniş ailenin etkisini ele alırken, Varro'nun Amerikan-Fransız çiftler ile ilgili araştırması çift dilli eğitim ve cinsiyet rollerine odaklanmaktadır. Safi'nin çalışması ebeveynlerin kimlik aktarım stratejilerini incelerken, Barbara'nın araştırması isim seçimlerinin ebeveynlerin kimlik müzakereleri açısından taşıdığı önemi vurgulamaktadır. Le Gall'in geniş aileler üzerine yaptığı inceleme ise, büyük ebeveynlerin torunların kimlik inşasında etkisini analiz etmektedir.

Araştırmada, söz konusu çalışmalardan elde edilen veriler tematik analiz yöntemi ile sınıflandırılarak değerlendirilmiştir. Ebeveyn müzakereleri, geniş ailenin etkisi ve sosyoekonomik faktörler gibi ana temalar çerçevesinde incelenen veriler, karma evliliklerde çocukların kimlik inşasına yönelik kapsamlı bir değerlendirme sunmaktadır. Ancak çalışmanın temel sınırlılığı, veri toplama yöntemi olarak yalnızca ikincil kaynaklara dayanmasıdır.

1. Karma Evliliklerde Ebeveyn Rollerini

Karma evliliklerde eşlerin farklı kültürel ve dinî geçmişlere sahip olmaları, çocuk eğitimi, isim seçimi, günlük pratikler ve geniş ailelerin etkisi gibi konularda sürekli müzakere gerektirir. Günlük yaşamda dinî ibadetler, bayramlar, yemek tercihleri ve ev işleri gibi pratikler, eşler arasında uzlaşma ihtiyacını doğuran başlıca alanlardır.¹⁰ Bu süreç, bireylerin kendi kültürel ve dinî değerlerini koruma arzusu ile ortak bir yaşam inşa etme gerekliliği arasında bir denge kurmasını zorunlu kılar. Özellikle Müslüman-Hristiyan çiftlerde, dinî ritüellerin uygulanması, beslenme alışkanlıkları ve sosyal etkileşim kuralları gibi konuların nasıl yönetileceği konusunda eşler arasında süregelen müzakereler gerçekleşir.

Çocukların doğumu, karma evliliklerde ebeveyn rollerini daha belirgin hâle getirerek, kimlik inşasında merkezi bir unsur hâline gelir. Çiftler, çocuklarının isim seçimi, dil eğitimi, dinî ve kültürel aidiyetleri, eğitim süreci ve sosyal çevresi gibi konularda önemli kararlar almak durumun-

¹⁰ Gabrielle Varro, "Enfants et Adolescents Mixtes: une Identité Spécifique?", *Enfance* 43/3 (1990), 308.

dadır.¹¹ Bu kararlar, bireysel tercihlerden ziyade, geniş aile ve toplumsal beklentilerin de etkisiyle şekillenir.

Çocuk eğitimi sürecinde ebeveynlerin yürüttüğü müzakereler, hangi değerlerin, davranış biçimlerinin ve kültürel mirasın aktarılacağına dair farklı yaklaşımları yansıtır.¹² İsim, dil ve din gibi temel kimlik unsurlarına yönelik tercihlerin belirlenmesinde, ebeveynler arasındaki güç dengeleri, sosyoekonomik statü ve etnik aidiyet gibi faktörler etkili olmaktadır.¹³ Araştırmalar, karar alma süreçlerinde eşler arasındaki güç dağılımının çocukların kimlik yönelimleri üzerinde belirleyici olduğunu göstermektedir.¹⁴ Sosyoekonomik statü, yalnızca bireysel kimlik tercihlerine değil, aynı zamanda toplumun karma evliliklere ve çift kültürlü çocuk yetiştirme süreçlerine yaklaşımına da yön vermektedir.¹⁵

Sosyoekonomik statü farklılıkları, çocukların kültürel kimliklerine yönelik yaklaşımları da etkilemektedir. Daha yüksek eğitim seviyesine ve ekonomik imkânlarla sahip aileler, çokkültürlü kimliğin çocuklar için bir avantaj sağlayabileceğini düşünerek, her iki kültürün de eşit derecede aktarılmasını teşvik etme eğilimindedir. Buna karşılık, sosyoekonomik olanakları sınırlı ailelerde, çocukların çoğunluk kültürüne daha kolay adapte olabilmesi için asimilasyon eğilimi daha güçlü olabilir. Ancak bu durum, her zaman kültürel farklılıkların reddedildiği anlamına gelmez; aksine, çocuğun toplumsal kabulünü kolaylaştırma amacı taşıyan bilinçli bir strateji olarak da değerlendirilebilir.¹⁶

Çocuk doğumu, karma evliliklerde önemli bir dönüm noktasıdır.¹⁷ Çiftler, başlangıçta bireysel özgürlük temelinde bir araya geldiklerini düşünseler de çocuk sahibi olduklarında ilişkilerinin toplumsal bir boyuta taşındığını fark ederler. Çocuğun ismi, kimliği ve eğitimi gibi konularda alınan kararlar, sadece ebeveynlerin kişisel tercihlerini değil, aynı za-

¹¹ Grazyna Legutowska Amokran Legutowska, *Le Mariage Islamo-Chrétien en France: une Approche Anthropologique* (Grenoble: Grenoble Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü, Doktora Tezi, 2012), 155.

¹² François de Singly, *Le Soi, le Couple et la Famille* (Paris: Armand Colin, 2016), 25.

¹³ Jocelyne Streiff-Fenart, "Familles Pluriculturelles. Le Cas des Couples Franco-Maghrébins", *Diversité* 80 (Mart 1990), 126.

¹⁴ Claudine Philippe - Gabrielle Varro, "Négociation Conjugale et Contact des Cultures ("Couples Mixtes")", *Bulletin de Psychologie* 48/419 (1995), 314.

¹⁵ Gabrielle Varro, "Couples Franco-Américains en France Genèse et Devenir d'une "Mixité"", *Hommes & Migrations* 1167 (1993), 21.

¹⁶ Isabelle Taboada-Leonetti, "Stratégies Identitaires et Minorités", *Diversité* 86 (Eylül 1991), 67.

¹⁷ Sevinç Kalender, *İzmir'de Kültürler Arası Evlilikler ve Kimlik Sorunu* (Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021), 36.

manda geniş aile ve toplumun beklentilerini de yansıtır.¹⁸ Özellikle Müslüman-Hristiyan çiftlerde, dinî kimlik aktarımı ve eğitim konusu, çiftler arasındaki müzakerelerin en hassas alanlarından biri olabilmektedir. İslam toplumlarında yaygın olan ataerkil kültür, bazı Müslüman erkeklerin çocuklarının kimliğine dair beklentilerini şekillendirmekte ve bu durum evlilik içinde yeniden ortaya çıkabilmektedir. Bu nedenle, bazı çiftler çocuk doğmadan önce eğitim ve kimlik aktarımı konusunda net bir karar almayı tercih ederken, bazıları çatışmadan kaçınmak adına karar sürecini erteleyebilir.¹⁹ Ancak kararın ertelenmesi, çocuğun ebeveynler arasındaki dinî farklılıkların içine çekilmesine ve kimlik gelişiminde belirsizlik yaşamasına yol açabilir.

Karma evliliklerde çocuk eğitimi üzerine yapılan araştırmalar, ebeveynlerin kimlik aktarımında farklı stratejiler izlediğini göstermektedir. Safi'nin çalışması, ebeveynlerin çocuklarına kimlik kazandırma süreçlerinde izledikleri yöntemlerin değişkenlik gösterdiğini ortaya koyarken,²⁰ Streiff-Fenart'ın Fransız-Magripli çiftler üzerine yaptığı araştırma, kültürel alışveriş, çevresel tepkiler ve isim seçimi gibi konulara odaklanmaktadır.²¹ Sosyoekonomik statüsü yüksek çiftlerde karma evlilik ve çift kültür- lü çocuk yetiştirme süreci bir zenginlik olarak algılanırken,²² Varro'nun Amerikan-Fransız çiftler üzerine yaptığı çalışmada, iki dilli eğitim ve cinsiyet rolleri bağlamında kadınların çocukların kimlik aktarımındaki rolleri analiz edilmektedir. Varro, kadınların bir yandan yabancı kimlikleri, diğer yandan çift kültürlü çocuk yetiştirme sürecindeki sorumlulukları nedeniyle üç farklı çatışma alanında mücadele ettiklerini belirtmektedir.²³

Çocukların doğumu, ebeveynler arasında erken dönem tartışmalarını tetikleyen bir faktör olup, soyadı, isim, konuşulacak dil ve dinî eğitim gibi meseleleri gündeme getirir. Ailelerle olan ilişkiler bu süreçte belirleyici bir rol oynar.²⁴ Amerika Birleşik Devletleri'nde beyaz nüfus arasında

¹⁸ Augustin Barbara - Albert Jacquard, *Les Couples Mixtes* (Paris: Bayard Editions, 1993), 171.

¹⁹ Pierre Chouchan, *Couples Mixtes Pour le Meilleur et Pour le Pire* (Paris: Romillat, 2004), 32.

²⁰ Mirna Safi, *Le Devenir des Immigrés en France. Barrières et Inégalités* (Paris: Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales, Sosyoloji Bölümü, Doktora Tezi, 2007).

²¹ Streiff-Fenart, "Familles Pluriculturelles. Le Cas des Couples Franco-Maghrébins".

²² Hatice Ersoy Çelik, *Kültürlerarası Evliliklerde Çatışma ve Uyum: Alanya Örneği* (Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020), 18.

²³ Varro, "Couples Franco-Américains en France", 24.

²⁴ Jocelyne Streiff-Fenart, *Les Couples Franco-Maghrébins en France* (Paris: L'Harmattan, 1989).

yapılan bir araştırma, karma evliliklerde etnik kimlik aktarımının endogamik evliliklere kıyasla daha düşük olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, etnik kimlik genellikle sembolik düzeyde korunmakta ve günlük yaşamın gerektirdiği etnik bağlılıklarla çelişen çatışmalardan kaçınma eğilimi öne çıkmaktadır.²⁵

Karma evliliklerde çocuk eğitimi ve ulusal kimlik ile etnik aidiyetlerin aktarımı, göç yolları, entegrasyon stratejileri ve sosyoekonomik koşullara göre farklılık göstermektedir.²⁶ Her ailenin benzersiz koşulları, geliştirdikleri uyum stratejilerini belirlemektedir.²⁷ Ting-Toomey'nin Kimlik Müzakere Teorisi bağlamında değerlendirildiğinde, ebeveynlerin çocuk eğitimi konusundaki müzakereleri, kimlik güvenliği, kimlik doğruluğu ve kimlik bağlılığı ekseninde şekillenmektedir.

Çiftler, çocukların kimliğini inşa ederken farklı stratejilere başvurabilmekte; uyum, direnç, melezleşme veya uzlaşma yöntemleriyle kimlik aktarım süreçlerini yönlendirmektedir. Bu süreç, yalnızca bireysel tercihlerin değil, aile, sosyoekonomik faktörler ve toplumsal normların iç içe geçtiği çok katmanlı bir yapıya sahiptir.

2. Çocuk İsimlendirme ve Kimlik İnşası

Karma evliliklerde çocuk sahibi olmak, kültür, dinî ve dilsel aktarımı yeniden gündeme getirirken, ebeveynler arasında çeşitli müzakere süreçlerini de beraberinde getirir. Çocuğun varlığı, ebeveynlerin kimlik ve kültürel değerleri aktarma yöntemlerine dair karar alma sürecini hızlandırır. Bu sürecin en erken aşamalarından biri, çocuğa verilecek ismin belirlenmesidir. Barbara'ya göre, isim seçimi yalnızca bir nüfus kaydı işlemi değil, ebeveynlerin dünya görüşlerini, değerlerini ve kökenlerini yansıtan güçlü bir semboldür²⁸.

Karma evliliklerde isim seçimi, çocukların kimlik inşasında belirleyici bir rol oynar. Ebeveynler, çocuklarına verdikleri isimlerin her iki kültürel

²⁵ Shuby Puthussery vd., "Negotiating Difference and Belonging in Families from Mixed Racial, Ethnic and Faith Backgrounds in Britain: Implications for Mental Health", *European Journal of Public Health* 18 (Eylül 2008).

²⁶ Beate Collet, "Modes d'Intégration Nationale et Mariage Mixte en France et en Allemagne: à Propos d'un Processus de Construction de Comparaison Internationale", *Stratégies de la Comparaison Internationale*, ed. Michel Lallement - Jan Spurk (Paris: CNRS Éditions, 2003), 233-247.

²⁷ Emmanuelle Santelli - Beate Collet, "Comment Repenser les Mixités Conjugales Aujourd'hui?", *Revue Européenne des Migrations Internationales* 19/1 (Nisan 2003), 3.

²⁸ Barbara - Jacquard, *Les couples Mixtes*, 195.

ve dinî kimliği de yansıtmamasını amaçlayarak, bu isimler aracılığıyla kültürel ve değerler bütünü bir arada aktarmayı hedefler. Böyle bir tercih, çocuğun kendi kimliğini ifade etmesine katkıda bulunurken, ailelerin beklentileri doğrultusunda toplumsal kabul görmesini de kolaylaştırır.²⁹ Ancak belirgin bir kültüre ait bir ismin seçilmesi, diğer kimliklerin dışlanmış hissetmesine neden olabilir. Örneğin, Fransız bir büyükbabanın torununa “Muhammed” ismiyle hitap etmekte zorlanması ya da “Victoire” isimli bir çocuğun köken ülkesinde akrabalarıyla iletişim kurmakta güçlük yaşaması gibi durumlar, kimlik çatışmalarına yol açabilir.³⁰

Fransa’daki Müslüman-Hristiyan karma evliliklerde isim seçimleri genellikle dört kategoride toplanmaktadır: 1. Müslüman isimleri 2. Fransız toplumunda yaygın kullanılan isimler 3. Her iki kültürde de kabul gören isimler 4. Birleşik veya yeniden oluşturulmuş isimler. Ebeveynler, isim seçerken yalnızca kişisel tercihlerini değil, geniş ailenin onayını ve çocuğun sosyal çevresinde kabul görececek bir isme sahip olmasını da göz önünde bulundururlar³¹.

50 | db

Müslüman isimlerinin tercih edilmesi, ebeveynlerden birinin kültürel mirasını sürdürme isteğini yansıtır. Böyle bir seçim, azınlık kültürünün görünürlüğünü artırarak, karma evliliklerde kültürel aidiyetin korunması için bilinçli bir duruş sergileyebilir. Bazı aileler, çocuklarına farklı kültürel kökenlere ait isimler vererek iki kimlik arasında bir denge kurmayı amaçlar³². Örneğin, bir çocuklarına Müslüman kültürel kimliği yansıtan bir isim verirken, diğerine içinde yaşadıkları toplumda yaygın kullanılan bir isim seçebilirler. Öte yandan, bazı ebeveynler, ırkçılık veya dışlanma korkusuyla “Sara, Rayan, Adam, Nadia, Yakub ve Maria” gibi hem İslam hem de Hristiyanlık geleneğinde yer alan isimleri tercih eder.³³ Böyle isimler, çocuğun iki kültüre de uyum sağlamasını kolaylaştırarak toplumsal kabul görmesine yardımcı olur.³⁴

Birleşik isimler, farklı kültürel kökenleri bir araya getirerek ebeveynlerin her iki kimliği de temsil etmesini sağlar. Bu yaklaşım, çocuğun ilerle-

²⁹ Muhammed Enes Karacoşkun, *Ebeveynleri Farklı Etnik Kimliklere Sahip Olan Bireylerin Sosyal Kimliklerinin ve Deneyimledikleri Önyargıların İncelenmesi* (İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022), 11.

³⁰ “Groupe des Foyers Islamo Chrétiens”.

³¹ Camille Lacoste-Dujardin, *Des Mères Contre les Femmes: Maternité et Patriarcat au Maghreb* (Paris: La Découverte, 1996).

³² Streiff-Fenart, *Les Couples Franco-Maghrébins en France*, 118.

³³ Gabrielle Varro, *Les Couples Mixtes et leurs Enfants en France et en Allemagne* (Paris: Armand Colin, 1995), 146.

³⁴ Joseph Kastarsztein vd., *Stratégies Identitaires* (Paris: Humensis, 2015), 27.

yen yaşlarında kendi kimlik tercihlerini yapmasına fırsat sunarken,³⁵ ebeveynler arasında denge arayışına veya rekabete de dönüşebilir. Her iki taraf da kendi kültürel mirasına ait ismin öncelikli olmasını isteyebilir.³⁶ Dolayısıyla, isimlendirme süreci yalnızca dinî aidiyeti değil, aynı zamanda toplumsal kimlik müzakerelerinin bir yansımasını da içermektedir.

Stella Ting-Toomey'nin Kimlik Müzakere Teorisi bağlamında değerlendirildiğinde, isim seçimi karma evliliklerde kimlik inşasının temel bileşenlerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Çocuğun ismi, ebeveynlerin kimliklerini doğrulama, toplumsal kabul görme ve kültürel aidiyetlerini sürdürme stratejileriyle şekillenmektedir. Bu süreçte kimlik güvenliği, kimlik doğruluğu ve kimlik uyumu kavramları belirleyici bir rol oynar. Kimlik güvenliği bağlamında, ebeveynler isim aracılığıyla kendi kimliklerini ve değerlerini aktarma eğilimindedir. Müslüman isimlerin tercih edilmesi, azınlık kültürünün korunması ve kimlik güvencesi sağlama stratejisi olarak görülebilir. Kimlik doğruluğu, bireyin kendi kimliğini özgün ve samimi bir şekilde ifade etmesini gerektirir. İsimlendirme sürecinde, ebeveynlerin kendi kültürel miraslarını çocuklarına yansıtma isteği, kimlik onaylanması ihtiyacını ortaya çıkarır. Kimlik uyumu, ebeveynlerin çocuğun sosyal çevrede kabul görmesini sağlamak için isim seçiminde pragmatik yaklaşımlar benimsemesine yol açar. Özellikle ayrımcılık endişesi taşıyan ebeveynler, çocuğa daha nötr veya çoğunluk toplumuna uyum sağlayabilecek isimler vermeyi tercih edebilir.

Kimlik Müzakere Teorisi, bireylerin kimlik inşasında uyum, direnç, melezleşme ve uzlaşma stratejilerini kullanabileceğini öne sürmektedir. Uyum stratejisi, çocuğun toplumsal kabulünü artırmak amacıyla çoğunluk kültürüne ait bir ismin tercih edilmesiyle kendini gösterir. Direnç stratejisi, ebeveynlerin azınlık kimliğini koruma amacıyla belirgin bir Müslüman veya Hristiyan ismi seçmesiyle ortaya çıkar. Melezleşme stratejisi, birleşik isimler kullanarak iki kültürün sentezlenmesi ve çocuğun her iki kimliği de taşımasını hedefler. Uzlaşma stratejisi, geniş ailenin ve toplumsal beklentilerin göz önünde bulundurulmasıyla her iki kültüre hitap eden, nötr veya iki isimli seçeneklerin tercih edilmesini ifade eder.

³⁵ Streiff-Fenart, "Familles Pluriculturelles. Le Cas des Couples Franco-Maghrébins".

³⁶ Marie-Claude Verschelden, *Le Rapport d'Altérité Dans les Relations Ethniques: le Cas des Couples Mixtes du Saguenay-Lac-Saint-Jean* (Chicoutimi: Quebec Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü, Yüksek Lisans Tezi, 1999).

3. Karma Evliliklerde Din Aktarımı

Karma evliliklerde çocuklara dinî değerlerin aktarımı, ebeveynlerin farklı kültürel ve dinî geçmişlerinden kaynaklanan çeşitli zorlukları beraberinde getirir. Bu süreçte çiftler, karşılıklı tavizler vererek ve ortak bir değerler sistemi oluşturmaya çalışılarak çocuklarının dinî kimliğini şekillendirmeye gayret eder.³⁷ Ebeveynlerin temel sorusu genellikle “Çocuklarımıza neyi aktarmak istiyoruz?” şeklinde özetlenebilir. Pek çok karma çift, çocuklarına her iki dinin temel öğretilerini sunmayı hedeflerken, böyle bir yaklaşımın çocukları rehbersiz ve yönsüz bırakmaması için dinî aktarımı belirli bir tutarlılık içinde sürdürmeye çalışmaktadır.³⁸

Dinî aktarım sürecinde ebeveynlerin benimsediği yöntemler farklılık gösterebilir. Kimi ebeveynler, dinî bilgileri yalnızca teorik düzeyde aktararak çocukların ileride kendi seçimlerini yapmasına fırsat tanırken, kimileri dinî öğretileri ibadetler ve ritüellerle birleştirerek pratiğe dayalı bir aktarımı tercih eder.³⁹ Ancak, karma evliliklerde her iki dinin ritüellerini aynı anda uygulamak çoğu zaman zorluk yaratmakta ve çocuklarda kafa karışıklığına neden olabilmektedir. Çelişkili dinî bilgilerle büyüyen çocukların, ilerleyen yaşlarda her iki dini de reddetme ihtimali ortaya çıkabilmektedir. Bazı ebeveynler bu riski azaltmak için yalnızca belirli dinî pratikleri benimseyerek bir uzlaşmaya varmayı tercih ederken,⁴⁰ bazıları her iki dinin de çocukların manevi gelişimine katkıda bulunacağı inancıyla dinî öğretileri birlikte sunmanın faydalı olacağını düşünmektedir.

Bazı çiftler için çocuklarının dinî eğitimi konusunda ortak bir noktaya ulaşmak kolay değildir. Bu durum, çiftlerin konuyu ertelemelerine veya tamamen göz ardı etmelerine yol açabilmektedir. Dinî kimlik konusunda net bir yönlendirme yapmak istemeyen ebeveynler, çocuklarının ileride vereceği her türlü kararı kabul etmeye hazır olduklarını belirtirken, bazıları ise çocuklarının farklı bir dinî kimliği benimsemesini kabullenmekte zorlanacaklarını dile getirmektedir.⁴¹ Paris'teki İslam-Hristiyan Aileler Grubu (GFIC) gibi kuruluşlar, karma çiftlerin çocuklarına her iki dinin

³⁷ Erving Goffman, *Etkileşim Ritüelleri*, çev. Adem Bölükbaşı (Ankara: Heretik Yayıncılık, 2017).

³⁸ Annick Percheron - Françoise Subileau, “Mode de Transmission des Valeurs Politiques et Sociales: Enquête sur des Préadolescents Français de 10 à 16 Ans”, *Revue Française de Science Politique* 24/1 (1974).

³⁹ Hayati Tetik, “Anne Baba Tutumları ve Ailede Çocuğun Dini Gelişimi”, *Universal Journal of Theology* 5/2 (Aralık 2020), 146.

⁴⁰ Sabino S. Acquaviva - Enzo Pace, *La sociologie des Religions: Problèmes et Perspectives* (Paris: Cerf, 1994).

⁴¹ Chouchan, *Couples Mixtes Pour le Meilleur et Pour le Pire*, 105.

temel unsurlarını tanıtabilmeleri için etkinlikler düzenleyerek desteklemektedir. Ancak, böyle girişimler ebeveynler için hem hazırlık hem de uygulama açısından büyük bir çaba gerektirebilmektedir.

Karma evliliklerde dinî kimliğin inşasında özellikle tartışmalı konuların başında vaftiz ve sünnet gibi ritüeller yer almaktadır. Hristiyanlıkta vaftiz, çocuğun dinî topluluğa kabul edilmesini simgeleyen önemli bir ritüel olarak görülürken, Müslüman eşler tarafından Hristiyan kimliğinin resmi bir kabulü algılanabilmekte ve bu nedenle çoğunlukla reddedilmektedir. Vaftiz uygulamasına onay veren çiftler, genellikle böyle bir kararı evlenmeden önce almış olup, Hristiyan eşin ailesinin dindarlık seviyesi, çevresel baskılar ve bireysel dinî bağlılıkları süreci etkileyen temel faktörler arasında yer almaktadır.⁴²

Benzer bir tartışma sünnet konusunda da yaşanmaktadır. Müslüman toplumlarda kültürel ve dinî olarak önemli bir yer tutan sünnet, ebeveynler arasında farklı tepkilere yol açabilmektedir. Müslüman babalar, çocuklarının kendileriyle aynı kimliksel özelliklere sahip olmasını istemelerine rağmen, çocuklarının kafa karışıklığı yaşamaması adına taleplerinden vazgeçebilmektedir.⁴³ Öte yandan, bazı ebeveynler, sünnetin tıbbi faydalarına vurgu yaparak uzlaşmaya varmayı tercih etmektedir.

Karma evliliklerde dinî aktarım süreci, uzlaşma, taviz ve müzakere üzerine kuruludur. Ebeveynler, çocuklarına dinî değerleri aktarırken yalnız kültürel kimliklerini değil, manevi aidiyetlerini de göz önünde bulundurur.⁴⁴ Stella Ting-Toomey'nin Kimlik Müzakere Teorisi bağlamında değerlendirildiğinde, dinî aktarım süreci bireylerin kimliklerini koruma, çocuklarına manevi aidiyet kazandırma ve toplumsal kabul görme çabalarıyla şekillenmektedir.

Kimlik güvenliği açısından ebeveynler, çocuklarına her iki dini tanıtmaya ya da yalnızca tek bir dinî kimliği aktararak aidiyetlerini güçlendirme eğiliminde olabilirler. Bazı ebeveynler, dinî öğretileri salt teorik olarak sunarak çocuklarının ileride kendi seçimlerini yapmasına olanak tanıırken, bazıları dinî pratikleri de öğreterek dini daha bütünlüklü bir şekilde de-

⁴² Josiane Le Gall, *Transmission Identitaire et Mariages Mixtes: Recension des Ecrits*, (Montreal: Groupe de Recherche Ethnité et Société, Centre d'Etudes Ethniques, 2003).

⁴³ Erving Goffman, *Damga Örselenmiş Kimliğin İdare Edilişi Üzerine Notlar*, çev. Kolektif (Ankara: Heretik Yayıncılık, 2014).

⁴⁴ Melike Sarıkaya, *Çocuk Yetiştirme Değerlerine İlişkin Ebeveyn ve Ergen Görüşleri* (İstanbul: Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019), 64.

neyimlemesini amaçlamaktadır. Ancak, farklı dinî pratiklerin aynı ev içinde uygulanmasının getirdiği zorluklar, ebeveynler arasında zaman zaman kimlik güvensizliğini tetikleyerek müzakere süreçlerini zorlaştırabilmektedir.

Kimlik doğruluğu, bireylerin inançlarını samimi ve tutarlı bir şekilde yaşayabilmesiyle ilgilidir. Ebeveynlerden biri için dinî ritüeller vazgeçilmez bir kimlik unsuru olabilirken, diğer eş bu ritüellerin çocuklarına zorunlu kılınmasını istemeyebilir. Bu bağlamda, vaftiz ve sünnet gibi sembolik ritüeller ebeveynlerin dinî aidiyetlerini doğrulama ihtiyacını yansıtan önemli pratikler hâline gelmektedir. Vaftizin Hristiyan topluluğuna bir kabul olarak görülmesi, Müslüman eşin katılım göstermeye isteksiz olmasına neden olurken; sünnetin Müslüman kimliğin bir parçası olarak kabul edilmesi, Hristiyan eş için benzer bir gerilim yaratabilmektedir. Böyle durumlar, çiftlerin dinî pratikler konusunda uzlaşma, direnç ya da taviz arasında bir karar vermesini gerektirmektedir.

Karma evliliklerde dinî aktarım sürecinde, ebeveynler farklı stratejiler geliştirmektedir. Çocukların çoğunluk kültürüne veya ebeveynlerden birinin inancına yönlendirilmesini tercih edenler olduğu gibi, her iki dinin de belirli ölçülerde aktarılmasını destekleyen ya da dinî ritüeller konusunda ortak bir çözüm arayışına giren çiftler de bulunmaktadır. GFIC gibi kuruluşlar, karma evliliklerde çocukların her iki dini de tanıyabilmesi için destekleyici programlar sunarak, özellikle uzlaşma ve melezleşme stratejilerini teşvik eden yapılar olarak öne çıkmaktadır.

4. Karma Evliliklerde Dil Aktarımı

Dil, günlük yaşamda yalnızca bir iletişim aracı değil, kimliğin inşasında da merkezi bir unsurdur.⁴⁵ Çocuğun düşünme biçimini şekillendiren dil, aynı zamanda kültürel aidiyetin önemli bir göstergesidir.⁴⁶ Karma evliliklerde dil aktarımı, ebeveynler için çoğunlukla bir çatışma kaynağı olmaktan çok, bilinçli bir çaba gerektiren ve stratejik kararlar alınmasını zorunlu kılan bir süreç olarak görülmektedir. Çiftler, çocuklarının iki ya da daha fazla dili öğrenmesi fikrine genellikle olumlu yaklaşırlar da pratikte bu sürecin yönetilmesi çeşitli zorluklar barındırmaktadır. Araştırmalar, çocukların yaşadıkları ülkenin dilinin baskın hâle geldiğini ve sosyal çevrede yaygın olarak kullanılan bu dilin, ebeveynlerin bilinçli bir çabası

⁴⁵ Le Gall, *Transmission Identitaire et Mariages Mixtes*, 19.

⁴⁶ Barbara - Jacquard, *Les Couples Mixtes*.

olmaksızın tek dilin aktarımını yaygın bir eğilim hâline getirdiğini göstermektedir.⁴⁷

Azınlık dilinin aktarılmaması, farklı nedenlerden kaynaklanmaktadır ve ebeveynlerin kökenine göre değişiklik göstermektedir. Fas, Tunus, Cezayir veya Polonya gibi farklı kültürel geçmişlerden gelen ebeveynler, ailenin içi iletişimi kolaylaştırmak veya çeviri ihtiyacını ortadan kaldırmak amacıyla tek bir dili tercih edebilmektedir. Zaman, sabır ve kararlılık eksikliği de bu tercihte etkili olabilmektedir. Bazı ebeveynler, iki dili aynı anda öğretmenin çocukların gelişiminde zorluk yaratabileceği ve akranlarına kıyasla geri kalmalarına neden olabileceği endişesini taşımaktadır. Ancak iki dilliliği benimseyen ailelerin deneyimleri genellikle olumlu sonuçlar doğurmaktadır; çocuklar birden fazla dili etkili bir şekilde öğrenebilmekte ve bu süreç onlar için kafa karıştırıcı olmamaktadır⁴⁸. Özellikle Arapça gibi azınlık dillerine yönelik önyargılar, dil aktarım sürecini daha belirgin hâle getirmektedir. Varro'nun gözlemlerine göre, karma evliliklerde yeni nesil ebeveynler, geçmiş kuşakların deneyimlerinden ders çıkararak aynı hataları tekrarlamamaya özen göstermektedir. Bu doğrultuda, çocuklarına yalnızca çoğunluk dilini öğretmek yerine, azınlık dilini de aktarma çabası göstermektedirler. Çocuklar, iki dilliliğin kendileri için ne anlama geldiğini tam olarak kavrayamazlar da ebeveynleri için ne kadar önemli olduğunun farkına varmaktadır.⁴⁹

db | 55

Arapçanın aktarımı ile İslam'a duyulan ilgi arasında doğrudan bir ilişki bulunmamaktadır. Arapçanın aktarılmamasının başlıca nedenleri arasında, Müslüman eşlerin çoğu için Arapçanın ana dil olmaması, uygun eğitim imkânlarının sınırlı olması ve Fransa'da çocukların öncelikli olarak Fransızca öğrenmesi gerekliliği yer almaktadır. Genellikle çocuklar, önce Fransızca öğrenmekte, ardından Arapçaya yönlendirilmektedir.⁵⁰ Birçok Müslüman aile, çocuklarına Kur'an-ı Kerim öğretmek için Arapçayı ibadet dili olarak aktarmaya çalışmaktadır. Ancak bu aktarım çoğunlukla fonetik okuma düzeyinde kalmakta ve günlük konuşma dili olarak benimsenmesini garanti etmemektedir. Dolayısıyla, Arapçanın ibadet dili olarak öğretilmesi ile günlük iletişim dili olarak kullanılması arasında belirgin bir ayrım bulunmaktadır.

⁴⁷ Jules Baruch - Amar P, *Couples Mixtes et Adoption Etrangère. Inventaire et Bilan Critique*. (Paris: M.I.R.E., 1987).

⁴⁸ Varro, *Les Couples Mixtes et Leurs Enfants en France et en Allemagne*, 200.

⁴⁹ Varro, "Enfants et Adolescents Mixtes", 316.

⁵⁰ "Groupe des Foyers Islamo Chrétiens".

Fransa dışında yetişmiş karma çiftler, Fransızcaya hâkimiyetin ülkeye uyum sağlama sürecinde önemli bir faktör olduğunu vurgulamaktadır⁵¹. Fransa'ya geldiklerinde genellikle temel seviyede Fransızca bilen göçmen eşler, zamanla bu dili geliştirmeye çalışmaktadır. Ev içinde eşlerin birbirleriyle Fransızca konuşması yaygın bir durumdur, ancak bazı ailelerde birden fazla dilin aktif olarak kullanıldığı da gözlemlenmektedir. Yabancı eşler, dil eksiklikleri nedeniyle toplumsal olarak dışlanma ya da ikinci plana atılma endişesi taşıdıkları için, yaşadıkları ülkenin diline öncelik vermekte ve bu dili baskın hâle getirmektedirler.⁵²

Çocukların doğumu, dil kullanımında önemli bir dönüm noktası oluşturur. Ebeveynlerden biri Fransız olduğunda, yabancı eşin Fransızca öğrenme süreci daha belirgin hâle gelir ve çift içindeki güç dengesi, büyük ölçüde yaşanan ülkenin diline hâkimiyetle ilişkilendirilir. Daha iyi bir dil becerileri edinmek, ebeveynler arasındaki iletişim eşitsizliğini azaltmanın bir yolu olarak değerlendirilmekte ve bu süreç, göçmen eşin toplumsal entegrasyonu ile yakından bağlantılı olmaktadır. Varro'nun gözlemlerine göre, dil aktarımı çiftler arasındaki güç dengesiyle doğrudan ilişkilidir.⁵³ Eşit ilişkilere sahip çiftlerde çocukların iki dili de öğrenme olasılığı daha yüksek olurken, zamanla yaşanan ülkenin dili baskın hâle gelmektedir.⁵⁴

Karma evliliklerde ebeveynler, çocuklarının çift dilli yetişmesini genellikle kültürel bir avantaj olarak değerlendirirler de pratikte dil öğrenme sürecindeki zorluklar, kimlik müzakeresini zorunlu kılmaktadır. Stella Ting-Toomey'nin Kimlik Müzakere Teorisi bağlamında değerlendirildiğinde, ebeveynlerin dil aktarımı konusundaki tercihleri, kimlik güvenliği, kimlik doğruluğu ve kimlik uyumu gibi faktörler üzerinden şekillenmektedir.

Kimlik güvenliği açısından bakıldığında, ebeveynler çocuklarının ana dillerini öğrenmesini, kültürel ve kimliksel aidiyetlerini sürdürmenin bir yolu olarak görmektedir. Ancak sosyal çevre ve okul ortamında baskın olan dilin öncelikli hâle gelmesi, azınlık dilinin aktarımını zorlaştırmakta-

⁵¹ Murat Demirkan - Adnan Akgün, "Kültür(süz)leşme ve Dil Erozyonu Sorunsalı: Fransa'daki Türklerin Entegrasyon ve Dilsel Kimlik Profilleri", *Turkophone* 4/1 (Haziran 2017), 64.

⁵² Goffman, *Damga Örselenmiş Kimliğin İdare Edilişi Üzerine Notlar*, 13.

⁵³ Gabrielle Varro, *La Femme Transplantée: une Etude du Mariage Franco Américain en France et le Bilinguisme des Enfants* (Paris: Presses Universitaires Septentrion, 1984).

⁵⁴ Betül Ertek - F. Büşra Süverdem, "İki Dillilik ve İki Kültürlülük: Göç, Kimlik ve Aidiyet", *The Journal of International Lingual Social and Educational Sciences* 6/2 (Aralık 2020), 191.

dir. Basın dilin etkisi, ebeveynlerden birinin kimlik güvenliğini tehdit edebilir ve bu durum dil aktarımında gerilim yaratabilmektedir.

Kimlik uyumu, bireylerin içinde buldukları topluma entegrasyon süreçlerinde kullandıkları bir strateji olarak ortaya çıkmaktadır. Karma evliliklerde çocukların ana dillerini öğrenmeleri büyük ölçüde aile içinde uygulanan dil politikalarına ve toplumsal koşullara bağlıdır. Ancak araştırmalar, zamanla çoğunluk dilinin baskın hâle geldiğini ve azınlık dilinin geri planda kaldığını göstermektedir. Bu durum, ebeveynlerin dil aktarımı konusunda uzlaşma ya da direnç geliştirmelerine neden olmaktadır.

Karma evliliklerde ebeveynler, çocuklarına dil aktarımı konusunda farklı stratejiler geliştirmektedir. Bazı ebeveynler çocuklarının yaşadığı toplumun dilini benimseyerek toplumsal entegrasyonlarını kolaylaştırmayı amaçlarken, bazıları ana dili öğretme konusunda ısrarcı bir tutum sergilemektedir. Diğer yandan, iki dilliliği teşvik eden ebeveynler, her iki kültürü de eşit ölçüde aktararak çocuklarının çoklu kimlik geliştirmesine katkıda bulunmayı hedeflemektedir. Uzlaşmacı stratejiler geliştiren ebeveynler ise, çocukların hem yaşadıkları toplumun dilini öğrenmesini hem de ebeveynlerinden birinin ana dilini korumasını sağlayacak yöntemler geliştirmektedir. Örneğin, eşlerin ev içinde baskın dili konuşmalarına rağmen çocuklarıyla ana dillerinde iletişim kurmaları, uzlaşmaya dayalı bir dil aktarım stratejisi olarak değerlendirilmektedir.

5. Kimlik İnşasında Sosyalleşme Süreci

İki farklı dinî ve kültürel geçmişten gelen ebeveynlerin çocukları, kimlik inşası sürecinde çeşitli zorluklarla karşılaşmaktadır. Bu bireylerin kimlikleri, yalnızca kişisel tercihlere bağlı olarak şekillenmemekte; aile yapısı, sosyal çevre ve içinde buldukları toplumun dinamikleri tarafından da belirlenmektedir. Ebeveynlerin geldikleri ülkeler arasındaki sosyoekonomik eşitsizlikler, göç geçmişi ve tarihsel olaylar, karma evliliklerden doğan çocukların kimlik gelişimi üzerinde derin bir etkiye sahiptir. Özellikle sömürgecilik tarihi, bağımsızlık mücadeleleri, harkilerin (Ceza-yir'de Fransızlarla iş birliği yapan yerel halk) Fransa'ya göçü ve İslamcı hareketlerin yükselişi gibi tarihsel olaylar, Mağrip kökenli göçmenler üzerinde olumsuz bir imaj yaratmış, bu da göçmen toplulukları kimliklerini kabul etme, reddetme veya müzakere etme stratejileri geliştirmeye zorlamıştır.

Göçmen çocuklar, kimlik inşasında iki yönlü bir farklılaşma stratejisi benimsemek durumundadır: biri kendi köken kültürüne, diğeri ise yaşadıkları kabul kültürüne yöneliktir. Toplumsal düzeyde, "sorun çıkarıcılar,

işsizler, suçlular ve ikinci sınıf vatandaşlar” gibi damgalamalarla karşılaşan göçmenler, çocuklarını bu tür olumsuz stereotiplerden koruyabilmek adına çeşitli stratejiler geliştirmektedir. Bu süreçte bazı ebeveynler asimilasyonu tercih ederek çocuklarının köken kültürlerinden uzaklaşmasını sağlarken, bazıları kimliğin yeniden inşası yoluyla kendi geçmişlerini daha bilinçli bir şekilde aktarmayı hedeflemekte, diğerleri ise atfedilen kimliği araştırmalarıyla toplumsal avantaj elde etmeye çalışmaktadır.⁵⁵

Çocukların sosyalleşme süreçlerinde yaşadıkları bölge, içinde buldukları toplumsal yapı ve aile içi dinamikler belirleyici unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Dil, din ve vatandaşlık gibi faktörler, çocukların sosyal bağlamdan etkilenerek kimliklerini şekillendirmesinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Aile ortamı ve sosyal kurumlar, çocukların farklı yaşam evrelerinde kimlik yönelimlerini belirlemekte, kimlik oluşumu, aile ve toplum etkilerinin iç içe geçtiği bir süreç olarak ortaya çıkmaktadır.⁵⁶ Bu bağlamda vaftiz ve sünnet gibi dinî ritüeller sembolik geçişler olarak değerlendirilmektedir. Vaftiz, Hristiyan topluluğuna kabul anlamına gelen kurucu bir ritüel olarak öne çıkarken; sünnet, semitik bir gelenek olmasına rağmen doğrudan Müslüman kimliğiyle ilişkilendirilmemekte, bu nedenle entegrasyonun bir aracı olarak görülmekte ve diğer dinî aidiyetleri dışlamamaktadır.⁵⁷

Araştırmalar, İslam-Hristiyan çiftlerin ve çocuklarının homojen bir sosyal veya etnik grup oluşturmadığını ve her hanede farklı sosyalleşme kalıplarının geliştiğini göstermektedir. Çocuklar, hayatlarının farklı evrelerinde bazen annelerinin, bazen babalarının kültürel grubuna veya diğer karma bireylerin topluluğuna yakınlık hissedebilmektedir. Bu bağlamda kimlik yönelimi statik bir unsur olmaktan çok, sürekli değişen ve farklı sosyal etkileşimlerle şekillenen bir süreç olarak değerlendirilmektedir. Küresel sosyopolitik gelişmelerin, özellikle ergenlik dönemindeki bireylerin kimlik inşasında belirleyici bir rol oynadığı gözlemlenmektedir.⁵⁸

Karma çiftler, çocuklarının kimlik gelişiminde olumlu ve destekleyici bir tutum sergilemeye çalışırken, göçmen eşler Fransa’da doğup büyümüş bireylerle aynı sosyal konuma ulaşmanın zorluklarını kabul etmektedir. Karma çiftlerin çocukları, aile ile içinde yaşadıkları toplum arasındaki etkileşimde kilit bir unsur hâline gelmekte, ebeveynlerin kültürel

⁵⁵ Kastorsztein vd., *Stratégies Identitaires*, 38.

⁵⁶ Barbara - Jacquard, *Les Couples Mixtes*, 200.

⁵⁷ “Groupe des Foyers Islamo Chrétiens”.

⁵⁸ Varro, *Les Couples Mixtes et leurs Enfants en France et en Allemagne*.

miraslarını aktarma çabaları çocukların varlığıyla daha belirgin hâle gelmektedir. Bu süreç, iki kültürün buluşmasını sağlamakla birlikte, topluluklar arası değer aktarımı ve sosyal yeniden üretim sorunlarını da gündeme getirmektedir.⁵⁹

Göçmen ebeveynlerin deneyimleri, göçün genellikle geçmişle bir kopuş anlamına geldiğini ve bu nedenle göçmenlerin geldikleri ülkeye ait unsurları çocuklarına aktarma konusunda bilinçli ya da bilinçsiz bir sınırlama getirdiğini göstermektedir. Bu durum, çoğunlukla çocukları koruma refleksiyle gelişen bir stratejinin parçasıdır. Ancak, göçmen ebeveynlerin göç öncesinde ev sahibi ülke ile kurdukları bağlar da çocukların kimlik inşasında önemli bir rol oynamaktadır.⁶⁰

Karma evliliklerden doğan çocuklar, kimlik inşasında aidiyet ve güvenlik arayışı içinde olup, ebeveynlerinin sosyoekonomik statüsünden, göçmen kimliklerinden ve yaşadıkları toplumdaki algılarından doğrudan etkilenmektedir. Özellikle göçmen ailelerde, ırkçılık, etnik stereotipleşme ve dinî aidiyet gibi faktörler, çocukların kimlik yönelimlerini şekillendirmekte, ebeveynlerin kimlik müzakere stratejilerini doğrudan belirlemektedir. Kimlik doğruluğu, bireylerin kültürel ve sosyal aidiyetlerini ifade etme biçimleriyle doğrudan ilişkilidir. Göçmen kökenli ebeveynler, çocuklarının kültürel kimliklerini koruma çabası içinde olabilirken, ev sahibi toplumun baskın kimlik normlarıyla da mücadele etmek zorunda kalmaktadır. Bu noktada çocuklar, asimilasyon, kimliğin yeniden inşası veya atfedilen kimliğin araçsallaştırılması gibi farklı stratejiler geliştirebilmektedir. Özellikle kimliğin araçsallaştırılması, bireyin içinde bulunduğu toplumsal bağlamda avantaj sağlamak amacıyla belirli bir kimliği öne çıkararak kendini göstermektedir.

Kimlik uyumu sürecinde çocukların yaşadığı toplumun dilini, dinî veya kültürel kodlarını benimsemeleri, toplumsal kabul açısından avantaj sağlarken, köken kimlikleriyle çelişen bir durumu da beraberinde getirebilmektedir. Göçmen ebeveynler, çocuklarını kültürel olarak koruma refleksiyle belirli değerleri aktarmaya çalışırken, ev sahibi toplumun değerleri karşısında kimlik müzakeresi yapmak zorunda kalmaktadır. Bu süreçte çocuklar, asimilasyon, entegrasyon veya kültürel sentez gibi farklı kimlik yönelimleri geliştirebilmektedir.

⁵⁹ Le Gall, *Transmission Identitaire et Mariages Mixtes*, 39.

⁶⁰ Anne Unterreiner, "Les Enfants de Couples Mixtes et leur Rapport à leur Pays Etranger d'Origine: une Identité "Symbolique" Affective Fondée sur le Lien de Filiation", *Sociologie et Sociétés* 47/1 (Nisan 2015), 258.

6. Karma Evliliklerde Büyük Ebeveynlerin ve Geniş Ailenin Rolü

Karma evliliklerde ebeveynler, çocuklarının kimlik çatışmaları yaşamaması ve geniş ailelerin çelişkili etkilerini dengelemek amacıyla uzlaşma yolları aramaktadır. Ancak ebeveynlerin iyi niyetlerine rağmen, geniş ailelerle olan etkileşimler, çocukların eğitimi ve kimlik gelişimi üzerinde belirleyici bir etkiye sahiptir.⁶¹ Streiff-Fenart, karma çiftlerin çocuklarının sosyalleşme sürecinde en çok kendi ailelerinden baskı gördüğünü ve bu ailelerin kültürel miraslarını aktarmak için mücadele ettiğini belirtmektedir. Bununla birlikte, torunların doğumu, karma evlilik nedeniyle zayıflayan aile bağlarını yeniden güçlendirmek için bir fırsat sunabilmektedir.⁶²

Le Gall'e göre, büyük ebeveynler torunlarının kendi kültürel normlarına göre yetiştirilmesini sağlamak için baskı uygulamakta ve uzlaşmaya daha az eğilim göstermektedir.⁶³ Bu baskılar çoğunlukla dinî ritüeller ve gelenekler etrafında şekillenmektedir. Örneğin, bazı büyük ebeveynler için sünnet, gelenek olmanın ötesinde, zorunlu bir ritüel olarak görülmektedir. Buna karşın, bazı karma çiftler çocuklarına belirli bir dini öğretmek yerine seçim özgürlüğü tanımayı tercih etmektedir. Böyle düşünen ebeveynler, sünnet gibi dinî ritüelleri reddederek Müslüman akrabaların baskılarına karşı tarafsız kalmayı sürdürmektedir. Müslüman büyük ebeveynler sünneti, torununun Müslüman kimliğini pekiştiren önemli bir unsur olarak görürken, bazı karma çiftler bunu Hristiyanlıktaki vaftizle benzer bir topluluğa kabul ritüeli olarak değerlendirmekte ve böyle bir yaklaşımı reddetmektedir.⁶⁴

Geniş ailenin çocukların doğumu öncesinde ve sonrasında sağladığı destek, karma evliliklerde önemli bir rol oynamaktadır. Çocuk sahibi olmak, yerel ailelerle olan bağları genellikle güçlendirmekte, özellikle göçmen erkekler için, eşlerinin ailesiyle kurulan ilişkiler daha büyük bir anlam kazanmaktadır. Göçmen kökenli erkekler, kendi aileleriyle sınırlı iletişim kurabildiklerinde, kayın ailelerinin varlığını çocukları açısından olumlu bir unsur olarak değerlendirmektedir. Ancak, geniş aileyle kurulan bu yakın ilişkiler zaman zaman çatışmalara da neden olabilmektedir.⁶⁵ Örneğin, isim seçimi ya da çocuğun vaftiz edilmemesi gibi konular,

⁶¹ Varro, "Enfants et Adolescents Mixtes", 308.

⁶² Streiff-Fenart, "Familles Pluriculturelles. Le Cas des Couples Franco-Maghrébins", 124.

⁶³ Le Gall, *Transmission Identitaire et Mariages Mixtes*, 25.

⁶⁴ Verschelden, *Le Rapport d'Altérité Dans les Relations Ethniques*, 95.

⁶⁵ Zahir Kızmaz - Semra Altuğ, "Aile Sorunlarının Ortaya Çıkmasında Ebeveyn Müdahalelerinin Etkisi", *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 8/2 (Aralık 2019), 553.

yerel aileler için soy bağının ve dinî aidiyetin aktarımı açısından büyük önem taşımaktadır.⁶⁶ Bu konular, özellikle göçmen kökenli Müslüman kadınlar için daha farklı bir anlam taşıyabilmektedir. Başörtüsü takan veya dinî aidiyetini görünür şekilde ifade eden Müslüman kadınlar, çocuklarına yerel ailenin gösterdiği ilgiyi olumlu karşılarsa da zaman zaman kendilerini dışlanmış hissedebilmektedir. Örneğin, bir Müslüman kadın kızının eşinin ailesi tarafından kabul edilmesine rağmen kendisinin kültürel olarak tam anlamıyla benimsenmediğini hissettiğinde, bu durumu anlamakta zorlanabilmektedir. Çocuklarına gösterilen ilgi, geniş aile ile bağların tamamen kopmadığının bir göstergesi olarak yorumlanabilmekte, ancak ebeveynler açısından bu durum çelişkili duygulara neden olabilmektedir.

Eğitim, geniş aile ile göçmen kadınlar arasında zaman zaman anlaşmazlık kaynağı olabilmektedir. Farklı kültürel alışkanlıklar ve sosyal geçmişler, çocuk yetiştirme anlayışında uyumsuzluklara yol açabilmektedir. Çocukların eğitimi konusunda yapılan müzakereler, isim seçimi, soy bağı, vaftiz ve kültürel aktarım gibi meseleleri kapsamaktadır. Göçmen kadınlar, çocuklarının eğitiminde belirleyici bir role sahip olmayı hedeflemektedir, zira bu süreç onların kendi kültürel miraslarını koruma ve aktarma çabalarının bir parçası olarak görülmektedir. Öte yandan, yerel kadınlar genellikle kendi ailelerinden ve eşlerinden aldıkları destek sayesinde çocuklarının eğitimi konusunda daha güçlü bir konumda bulunmaktadır.

Birçok aile ve etnik grup, çocuklarının kültürel asimilasyona maruz kalmasını engellemek için karma evlilikleri tercih etmemektedir. Karma evliliklerin yalnızca mevcut kuşakları değil, gelecekteki nesilleri de etkileyeceği düşüncesi, geniş ailelerin kültürel değerlerin korunmasına yönelik baskılarını artırmaktadır. Göçmen ebeveynlerin ayrımcılıktan kaçınmak amacıyla geliştirdikleri stratejiler ve ev sahibi toplumla kurdukları bağlar, çocukların kimlik inşasında belirleyici bir faktör olmaktadır.⁶⁷ Bu bağlamda, geniş aileler çocukların sosyalleşme süreçlerinde ve kültürel değerlerin aktarımında önemli bir unsur olmaya devam etmektedir.⁶⁸

⁶⁶ Celalettin Çelik, "Kültürel Sembol Sistemi Olarak İsimler: İsim Sosyolojisine Giriş", *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6/2 (Haziran 2006), 44.

⁶⁷ Yakup Çoştur, "Göçmenlerin Kimlik Arayışı", *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 9/2 (Aralık 2016), 536.

⁶⁸ Abdulmuttalip Baycar, "Türk-Alman Evliliklerinde Yaşanılan Problemler ve Başa Çıkma Yöntemleri (Dini-Kültürel Farklılıklar Bağlamında)", *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 21/40 (Aralık 2019), 387.

Karma çiftler, çocuklarının kimlik çatışmaları yaşamaması ve her iki ailenin etkilerini dengeleyebilmesi için uzlaşma stratejileri geliştirmektedir.⁶⁹ Uzlaşma çabaları, kimlik müzakere süreçlerinde sıkça kullanılan bir yöntem olup, çiftlerin kültürel farklılıkları anlamaya ve ortak bir yol bulmaya yönelik çabasını yansıtmaktadır. Stella Ting-Toomey'nin Kimlik Müzakere Teorisi bağlamında değerlendirildiğinde, müzakere sürecinde tarafların temel ihtiyaçları olan güvenlik, anlam arayışı ve aidiyetin korunmaya çalışıldığı görülmektedir.

Geniş ailelerin torunlarının kendi kültürel ve dinî normlarına göre yetiştirilmesini istemesi, kimlik ve aidiyet arayışının doğal bir yansımasıdır. Aile büyükleri ve etnik gruplar, kültürel asimilasyondan kaçınmak ve kimlik aktarımını sağlamak amacıyla çeşitli stratejiler geliştirmektedir. Bu stratejiler bazen çocukların belirli dinî ritüellere yönlendirilmesi, bazen de kültürel geleneklerin muhafaza edilmesi yoluyla kendini göstermektedir. Kimlik müzakere sürecinin bir parçası olarak uygulanan bu yöntemler, karşılıklı kimliklerin korunmasını ve geliştirilmesini hedeflemektedir.

7. Ebeveyn Kararlarının Çocuk Kimliği Üzerindeki Uzun Vadeli Etkileri

Karma evliliklerde ebeveynlerin çocuklarına yönelik aldığı kararlar, kimlik inşasında uzun vadeli etkiler yaratmaktadır.⁷⁰ Yeni nesil, dinî ve kültürel aktarım süreçlerinin zaman zaman kesintiye uğrayabileceğini bilmesine rağmen, karma evliliklerin soyun devamı açısından sembolik bir öneme sahip olduğunu düşünmektedir. Kültürel ikiliği olumlu bir değer olarak gören ve melez kimliği bir eksiklik yerine kendine özgü bir yaşam biçimi olarak teşvik eden bakış açısı, çift kimlikliliği bir zenginlik olarak değerlendirmektedir. Ancak, ebeveynlerin bu idealist yaklaşımlarının pratikte uygulanması her zaman kolay olmamaktadır. Çocuklar büyüdükçe, ebeveynlerin erken dönemde benimsediği stratejilerin geçerliliğini koruyup korumadığı yeniden gözden geçirilmek zorunda kalmaktadır.

Streiff-Fenart'ın çalışması, uzunlamasına araştırmaların eksikliğini gidermeye yönelik doğrudan bir model sunmamakla birlikte, yetişkin çocukları olan karma çiftlerin deneyimlerini karşılaştırmalı olarak ele

⁶⁹ Mustafa Kemal Şan - Handan Akyiğit, "Göç Kimlik ve Aidiyet: Amerika'da Yaşayan Türkler Örneği", *Bilig* 97 (Nisan 2021), 165.

⁷⁰ Catherine Delcroix vd., "Mariage Mixte, Rencontre de Deux Cultures Tout au Cours de la Vie", *Enquête* 5 (Mart 1989).

almıştır.⁷¹ Ebeveynlerin kimlik aktarımına dair niyetleri ile çocukların yetişkinlikte bu kimlik unsurlarıyla kurduğu ilişki arasındaki farklar, zamanla belirgin hâle gelmektedir. Yetişkin çocukları olan ebeveynler, teoride aktarmak istedikleri değerler ile günlük hayatta fiilen aktardıkları değerler arasında farklar olduğunu kabul etmektedir. Çiftlerin çoğu, çocukları doğmadan önce ortak bir uzlaşıya varmanın önemli olduğunu düşünse de özellikle ergenlik veya yetişkinlik dönemindeki çocukları olan çiftler, dinî ve kültürel tercihleri önceden belirlemenin gereksiz olduğuna inanmaktadır.⁷²

Ebeveynler, çocuklarının kendi kimliklerini oluşturabilmeleri için temel değerlerin aktarımının gerekli olduğunu vurgulamakta, ancak bu sürecin her zaman planlandığı gibi ilerlemediğini kabul etmektedir. Çocuklar, belirli bir yaşa geldiklerinde aile etkisinden uzaklaşıp arkadaşlarına, idol olarak gördükleri kişilere ve genel olarak içinde yaşadıkları topluma yönelmektedir. Ebeveynler, çocuklarına din veya kültürel kimlik seçme özgürlüğü tanımak istese de bu yaklaşım bazen beklenmedik zorluklar yaratabilmektedir. Kimlik seçme sorumluluğunun tamamen çocuğa bırakılması, rehberlik eksikliği nedeniyle belirsizlik veya kimlik karmaşasına yol açabilmektedir. GFIC üyesi karma çiftlerin deneyimleri de benzer bir tabloyu doğrulamaktadır.

db | 63

Dil aktarımı konusunda karşılaşılan zorluklar, kimlik inşasında belirleyici unsurlardan biri olarak öne çıkmaktadır. Fransa'da doğup büyüyen ve zamanla ana dilleriyle bağları zayıflayan bazı göçmen kökenli ebeveynler, çocuklarına kendi dillerini aktarmakta güçlük çekmektedir.⁷³ Bu durum, Fransız toplumuna entegrasyon sürecinin bir parçası olarak değerlendirilmekte, ancak zamanla ebeveynler dil aktarımında yeterince çaba göstermemiş olmanın pişmanlığını yaşamaktadır. Özellikle ergenlik döneminde, çocuklar ebeveynlerini dil aktarımındaki eksiklikler nedeniyle eleştirebilmekte ve bu boşluğu telafi etmek adına dil kurslarına katılmaktadır. Ancak, bu aşamada bile çift dilli yetişmiş akranlarının seviyesine ulaşamayacaklarının farkındadırlar.⁷⁴

Bazı ebeveynler, çocuklarının entegrasyonunu kolaylaştırmak için evde Fransızca konuşmayı tercih etmekte, böylece hem kendi hem de

⁷¹ Streiff-Fenart, "Familles Pluriculturelles. Le Cas des Couples Franco-Maghrébins", 125.

⁷² Chouchan, *Couples Mixtes Pour le Meilleur et Pour le Pire*, 56.

⁷³ Mehmet-Ali Akinci, "Fransa'daki Türk Toplumunun Türkçe ile İlişkisi", *Perspektif* 23/270 (Nisan 2018), 32.

⁷⁴ Kastarsztein vd., *Stratégies Identitaires*, 120.

çocuklarının sosyalleşme sürecini hızlandırmayı amaçlamaktadır. Ancak, yalnızca çoğunluk diline odaklanan bir sosyalleşme süreci, çocuklar tarafından azınlık kültüründen uzaklaşma olarak algılanabilmektedir. Bu algı, ilerleyen yaşlarda çift kimlik talebini sınırlandırabilir. Buna rağmen, ebeveynler ana dil aktarımının getirdiği zorlukları kabul etseler de çok dilliliğin çocuklar için büyük bir avantaj olduğunu göz ardı etmemektedir. Birden fazla dil öğrenmek, çocukların farklı kültürel çevrelerde daha rahat hareket etmesini ve dünyaya daha açık bireyler hâline gelmesini sağlamaktadır.⁷⁵

Karma evliliklerde ebeveynlerin çocuklarına yönelik aldığı kararların uzun vadeli etkileri, dilsel ve kültürel aktarım süreçlerinde belirgin hâle gelmektedir.⁷⁶ Değerlerin aktarımı ile kimlik inşası arasındaki ilişki, çocukların kendi kültürel kimliklerini oluşturma sürecinde belirleyici olmaktadır.⁷⁷ Ebeveynlerin çocuklarıyla ilgili aldığı kararlar, kimlik aktarım süreçlerinin tutarlılığını ve sürekliliğini sağlamada önemli bir rol oynamaktadır.

Kimlik Müzakere Teorisi bağlamında değerlendirildiğinde, kimlik güvenliği açısından bakıldığında, çocuklarına güçlü bir kültürel aidiyet kazandırmayı hedefleyen ebeveynler, erken yaşlardan itibaren değer aktarımına önem vermektedir. Ancak, günlük yaşamın gerçekleri nedeniyle, bu süreç her zaman planlandığı şekilde ilerleyememektedir. Araştırmalar, ebeveynlerin çocukları için belirlediği değerler ile fiilen aktardıkları değerler arasında farklılıklar olabileceğini göstermektedir. Özellikle dilsel ve dinî aktarım süreçlerinde yaşanan eksiklikler, çocukların kimlik güvenliğini zayıflatabilecek unsurlar arasında yer almaktadır.

Kimlik doğruluğu, bireylerin kimliklerini özgün ve samimi bir şekilde inşa etme sürecini ifade etmektedir. Ebeveynler, çocuklarının kendi yollarını bulabilmesi için belirli temel değerleri aktarmanın gerekli olduğunu düşünse de çocuklar zamanla ailelerinden bağımsız bir kimlik oluşturma eğilimindedir. Kimlik seçme özgürlüğü, çocukların bireysel tercihlerini şekillendirirken aynı zamanda yeni kimlik çatışmalarını da beraberinde getirebilmektedir. Örneğin, çocuklarına dilsel ve kültürel seçim özgürlüğü tanıyan ebeveynler, zamanla çocuklarının bu özgürlüğü kullanma biçimini sorgulayabilmekte ve onların tercihlerinden memnun olmayabilmektedir.

⁷⁵ Kastersztein vd., *Stratégies Identitaires*, 73.

⁷⁶ Varro, *Les Couples Mixtes et leurs Enfants en France et en Allemagne*, 200.

⁷⁷ Varro, "Enfants et Adolescents Mixtes", 316.

Kimlik uyumu süreci, çocukların yaşadıkları toplumun değerleri ile kendi köken kültürleri arasında denge kurma çabalarını içermektedir. Göçmen kökenli ebeveynler, çocuklarının entegrasyonunu kolaylaştırmak için evde çoğunluk dilini konuşmayı tercih edebilmekte, ancak bu durum çocuklar tarafından azınlık kimliğinden uzaklaşma olarak algılanabilmektedir. Bu durum, ilerleyen yaşlarda dil ve kimlik eksikliği konusunda pişmanlık hissine yol açabilmektedir. Örneğin, ana dil aktarımında eksiklik yaşayan çocuklar, ergenlik döneminde veya yetişkinliklerinde bu eksikliği telafi etme çabasına girebilmektedir. Ancak erken yaşta kültürel ve dilsel çeşitliliği benimseyen bireyler, kimliklerini daha esnek ve çok yönlü bir şekilde inşa edebilmektedir.

Sonuç

Karma evliliklerde çocuk yetiştirme süreci, farklı kültürel ve dinî geçmişlerin uzlaştırılmasını gerektiren çok katmanlı bir yapıya sahiptir. Ebeveynler; isim, dil, din ve eğitim gibi konularda çocukları için önemli kararlar almak zorunda olup, bu süreçte uzlaşma ve müzakere kaçınılmaz hâle gelmektedir. Çocuğun doğumu, ebeveynlerin bireysel kimliklerinden çok, anne ve baba rollerine odaklanmalarını gerektirirken, her iki taraf da kendi kültürel ve dinî değerlerini aktarma arzusuyla hareket etmektedir.

Çalışma, karma evliliklerde çocuk yetiştirme ve kimlik aktarım süreçlerinin dinamiklerini inceleyerek, ebeveynlerin karşılaştıkları zorlukları ve geliştirdikleri stratejileri sosyolojik bir çerçevede ele almıştır. Araştırma, çocuk eğitiminin bireysel ve toplumsal düzeydeki etkilerini değerlendirerek, ebeveynlerin kimlik aktarımı konusundaki tercihleri belirleyen faktörleri ortaya koymaktadır.

İki farklı kültürel ve dinî mirasın aktarımı, dengeli bir yaklaşım gerekirse de ebeveynler arasında hangi mirasın öncelikli olacağı konusunda görüş ayrılıkları yaşanabilmektedir. Bu noktada, sosyoekonomik statü, cinsiyet rolleri ve geniş ailenin beklentileri gibi unsurlar, ebeveyn kararlarını önemli ölçüde şekillendirmektedir. Özellikle Müslüman-Hristiyan çiftlerde dinî ritüellerin uygulanışı konusunda görüş farklılıkları sıklıkla görülmekte, bu durum ebeveynlerin çocuk yetiştirme stratejilerini doğrudan etkilemektedir.

Ebeveynlerin isim, dil ve din seçimleri, çocukların kimlik gelişiminde belirleyici bir rol oynar. İsim tercihleri, çocuğun hangi kültüre daha fazla yakınlık hissedeceğini ve kimlik müzakerelerinde nasıl bir yol izleyeceğini etkileyen önemli bir faktördür. Çift kimlik inşasına yönelik olarak her iki kültüre uygun isimler tercih edilirken, tek bir kültüre özgü isimlerin seçi-

mi, çocuğun diğer kültürü benimseme sürecinde zorluklara neden olabilmektedir.

Dil, kimlik oluşumunda merkezi bir unsur olup, ebeveynlerin bilinçli çabası olmaksızın azınlık dili zamanla kaybolma riski taşımaktadır. Çift dilli ailelerde, çoğunlukla yaşanan ülkenin dili baskın hâle gelirken, azınlık dilinin sürdürülebilirliği ebeveynlerin dili günlük yaşamda aktif olarak kullanmalarına bağlıdır. Dilin korunması için geliştirilen stratejiler, çocukların çok kültürlü kimlik gelişimini destekleyen önemli faktörlerden biridir.

Dinî değerlerin aktarımı, ebeveynler arasındaki müzakere süreçlerinde en zorlu konulardan biridir. İslam ve Hristiyanlık arasındaki farklılıkların çocuklara aktarımı, bazı ailelerde kafa karışıklığına yol açarken, bazı ebeveynler her iki dini de tanıtarak çocuklarının ileride kendi tercihini yapmasını teşvik etmektedir. Bu süreçte vaftiz ve sünnet gibi dinî ritüeller, ebeveynlerin müzakere ettikleri temel konular arasında yer almakta ve geniş ailenin etkisiyle şekillenebilmektedir.

66 | db

Çocuklar, iki veya daha fazla kültür arasında denge kurmaya çalışırken, içinde buldukları çevrenin etkisiyle bir kültüre daha fazla yakınlık duyabilmektedir. Göçmen geçmişi, toplumsal olaylar ve ebeveynlerin göç hikâyeleri, kimlik inşasında belirleyici bir rol oynamaktadır. Yetersiz kültürel aktarım, çocuklarda kimlik çatışmalarına yol açarak toplumsal entegrasyon süreçlerini zorlaştırabilir.

Ebeveynler, çocuklarının kimlik gelişiminde yönlendirici bir rol oynar ve kimlik aktarımı konusunda sürekli müzakere hâlinindedir. İsim, dil ve din gibi unsurlar, bu süreçte temel bileşenler olup, alınan kararlar çocukların kimlik oluşumunu doğrudan etkilemektedir. Geniş aileler de kimlik aktarım sürecinde önemli bir aktör olarak yer almakta, büyük ebeveynlerin kültürel ve dinî değerleri aktarma çabaları, çocukların kimlik müzakere süreçlerini daha zor hâle getirebilmektedir. Bununla birlikte, bazı durumlarda geniş ailenin desteği, çift kimlik inşa sürecini olumlu yönde etkileyebilmektedir.

Sosyoekonomik statü, karma evliliklerde çocuk eğitimi ve kimlik aktarım süreçlerini etkileyen bir diğer önemli faktördür. Yüksek sosyoekonomik statüye sahip aileler, çocuklarını çift kültürlü yetiştirmeyi bilinçli bir tercih olarak benimserken, düşük sosyoekonomik statüye sahip ailelerde çoğunluk kültürüne uyum sağlama eğilimi daha baskın olabilmektedir. Bu durum, çocukların kimlik tercihlerini doğrudan şekillendirmektedir.

Çalışma, Stella Ting-Toomey'nin Kimlik Müzakere Teorisi çerçevesinde ele alınmış ve karma evliliklerde ebeveynlerin çocuklarının kimlik inşasına yönelik stratejileri değerlendirilmiştir. Teori, bireylerin farklı kültürel ve sosyal kimliklerin kesiştiği etkileşimlerde kimliklerini müzakere etme biçimlerini açıklamaktadır. Kimlik müzakeresi, güvenlik, anlam, doğruluk ve aidiyet arayışlarıyla şekillenen bir süreç olup, ebeveynlerin çocuklarının kimlik oluşumuna dair aldıkları kararlarla doğrudan ilişkilidir.

Araştırma kapsamında kimlik aktarımı üç temel bileşen üzerinden değerlendirilmiştir: isimlendirme pratikleri, dil aktarımı ve dinî-kültürel değerlerin aktarımı. Müslüman-Hristiyan çiftlerde isim tercihlerinin, ebeveynlerin kimlik müzakerelerinin bir yansıması olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, ebeveynler isim seçiminde uyum, direnç, melezleşme veya uzlaşma stratejilerini kullanarak çocuklarının toplumsal kabulünü artırmaya çalışmaktadır.

Dilsel kimlik inşa sürecinde, yaşanan ülkenin baskın dili öncelikli hâle gelirken, azınlık dillerin aktarımı, ebeveynlerin kimlik güvenliği algısına bağlı olarak değişmektedir. Çalışmada, ebeveynlerin dil aktarımı konusunda asimilasyon, çift dillilik veya dilsel sentez stratejilerini benimsediği gözlemlenmiştir.

Kimlik doğrulama ve aidiyet süreçleri, dinî ve kültürel aktarımda da belirgin bir yer tutmaktadır. Bazı ebeveynler çocuklarına iki dini birden tanıtarak ilerleyen yaşlarda seçim yapma hakkı tanırken, bazıları tek bir dinin aktarımını tercih etmektedir. Dinî ritüellerin, geniş ailelerin beklentileriyle nasıl şekillendiği de bu süreçte belirleyici olmaktadır.

Sonuç olarak, araştırma, karma evliliklerde çocukların kimlik inşasının çok boyutlu bir süreç olduğunu ortaya koymaktadır. Kimlik aktarımı, ebeveynlerin müzakere süreçleri, sosyoekonomik faktörler ve geniş ailenin etkisiyle şekillenmekte, başarılı yönetildiğinde çocukların çoklu kimlikler geliştirmesi mümkün hâle gelmektedir. Ancak yanlış yönlendirmeler, kimlik karmaşası ve aidiyet sorunlarına yol açabilmektedir.

Kaynakça

- Acquaviva, Sabino S. - Pace, Enzo. *La sociologie des religions: problèmes et perspectives*. Cerf, 1994.
- Akinci, Mehmet-Ali. "Fransa'daki Türk toplumunun Türkçe ile ilişkisi". *Perspektif* 23/270 (Nisan 2018), 30-35.
- Aybey, Salih. "Ailenin Dini Değerleri Aktarmadaki Rolü ve Bu Süreçte Dikkat Edilmesi Gereken İlkeler". *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 7/2 (30 Haziran 2018), 544-560. <https://doi.org/10.15869/itobiad.398540>

- Barbara, Augustin - Jacquard, Albert. *Les couples mixtes*. Paris: Bayard Editions, Nouv. éd., 1993. <http://catalogue.bnf.fr/ark:/12148/cb35642936w>
- Baruch, Jules - Amar P. *Couples mixtes et adoption étrangère. Inventaire et bilan critique*. Paris: M.I.R.E., 1987.
- Baycar, Abdulmuttalip. "Türk-Alman Evliliklerinde Yaşanılan Problemler ve Başa Çıkma Yöntemleri (Dini-Kültürel Farklılıklar Bağlamında)". *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (SAUIFD)* 21/40 (15 Aralık 2019), 377-414. <https://doi.org/10.17335/sakaifd.621015>
- Chouchan, Pierre. *Couples mixtes pour le meilleur et pour le pire*. Paris: ROMILLAT, 2004.
- Collet, Beate. "Modes d'intégration nationale et mariage mixte en France et en Allemagne : à propos d'un processus de construction de comparaison internationale". *Stratégies de la comparaison internationale*. ed. Michel Lallement - Jan Spürk. 233-247. CNRS Sociologie. Paris: CNRS Éditions, 2003. <https://doi.org/10.4000/books.editions-cnrs.8673>
- Çakir, Cemal. "Kültürler Arası İletişimin Temel Kavramları ve Soruları". *TÜRK KÜLTÜRÜ VE HACI BEKTAŞ VELİ ARAŞTIRMA DERGİSİ*. <https://hbdvdergisi.hacibayram.edu.tr/index.php/TKHBVD/article/view/1034>
- Çelik, Celalettin. "Kültürel Sembol Sistemi Olarak İsimler: İsim Sosyolojisine Giriş". *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (ÇÜİFD)* 6/2 (01 Haziran 2006), 39-61.
- Çoştu, Yakup. "GÖÇMENLERİN KİMLİK ARAYIŞI". *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 9/2 (18 Aralık 2016), 533-546. <https://doi.org/10.17218/hititsosbil.280803>
- Delcroix, Catherine vd. "Mariage mixte, rencontre de deux cultures tout au cours de la vie". *Enquête. Archives de la revue Enquête* 5 (02 Mart 1989). <https://doi.org/10.4000/enquete.94>
- Demirkan, Murat - Akgün, Adnan. "Kültür(süz)leşme ve Dil Erozyonu Sorunsalı: Fransa'daki Türklerin Entegrasyon ve Dilsel Kimlik Profilleri". *Turkophone* 4/1 (30 Haziran 2017), 62-75.
- Durkheim, Emile. *Sosyolojik Yöntemin Kuralları*. Dorlion Yayınları, 2021.
- Ersoy Çelik, Hatice. *Kültürlerarası evliliklerde çatışma ve uyum: Alanya örneği*. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, masterThesis, 2020. <https://acikerisim.aku.edu.tr/xmlui/handle/11630/9777>
- Ertek, Betül - Süverdem, F. Büşra. "İki Dillilik ve İki Kültürlülük: Göç, Kimlik ve Aidiyet". *The Journal of International Lingual Social and Educational Sciences* 6/2 (31 Aralık 2020), 183-207. <https://doi.org/10.34137/jilses.826142>
- Goffman, Erving. *Damga Örselenmiş Kimliğin İdare Edilişi Üzerine Notlar*. çev. Kolektif. Heretik Yayıncılık, 2014.
- Goffman, Erving. *Etkileşim Ritüelleri*. çev. Adem Bölükbaşı. Heretik Yayıncılık, 2017.
- Institut National de la Statistique et des Études Économiques (INSEE). "Les mariages en 2022 et 2023". *Insee Focus* 321. Erişim 16 Şubat 2025. <https://www.insee.fr/fr/statistiques/7929432>
- Kalender, Sevinç. *İzmir'de kültürler arası evlilikler ve kimlik sorunu*. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, masterThesis, 2021. <http://adudspace.adu.edu.tr:8080/xmlui/handle/11607/4401>
- Kalmijn, Matthijs. "Intermarriage and Homogamy: Causes, Patterns, Trends". *Annual Review of Sociology* 24/1 (1998), 395-421. <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.24.1.395>
- Kastersztejn, Joseph vd. *Stratégies identitaires*. Humensis, 2015.
- Kızmaz, Zahir - Altuğ, Semra. "Aile Sorunlarının Ortaya Çıkmasında Ebeveyn Müdahalelerinin Etkisi". *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 8/2 (31 Aralık 2019), 538-557.

- Lacoste-Dujardin, Camille. *Des mères contre les femmes: Maternité et patriarcat au Maghreb*. La Découverte, 1996.
- Le Gall, Josiane. *Transmission identitaire et mariages mixtes : recension des écrits*. Working Paper. Groupe de recherche ethnicité et société, Centre d'études ethniques, Ağustos 2003. Groupe de recherche ethnicité et société, Centre d'études ethniques, depot.erudit.org. <https://depot.erudit.org/id/000938dd>
- Legutowska, Grazyna Legutowska Amokran. *Le mariage islamo-chrétien en France : une approche anthropologique*. Université de Grenoble, Phdthesis, 2012. <https://theses.hal.science/tel-00978512>
- Percheron, Annick - Subileau, Françoise. "Mode de transmission des valeurs politiques et sociales : enquête sur des préadolescents français de 10 à 16 ans". <https://doi.org/10.3406/rfsp.1974.418709>
- Philippe, Claudine - Varro, Gabrielle. "Négociation conjugale et contact des cultures («couples mixtes»)". <https://doi.org/10.3406/bupsy.1995.14408>
- Puthussery, Shuby vd. "Negotiating Difference and Belonging in Families from Mixed Racial, Ethnic and Faith Backgrounds in Britain: Implications for Mental Health". <https://uobrep.openrepository.com/handle/10547/625251>
- Safi, Mirna. *Le devenir des immigrés en France. Barrières et inégalités*. Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales (EHESS), Phdthesis, 2007. <https://theses.hal.science/tel-00257581>
- Santelli, Emmanuelle - Collet, Beate. "Comment repenser les mixités conjugales aujourd'hui?" *Revue européenne des migrations internationales* 19/1 (13 Nisan 2003), 51-79. <https://doi.org/10.4000/remi.355>
- Sarıkaya, Melike. *Çocuk yetiştirme değerlerine ilişkin ebeveyn ve ergen görüşleri*. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, masterThesis, 2019. <https://openaccess.izu.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12436/1345>
- Schultheis, Franz. "Comme par raison - comparaison n'est pas toujours raison. Pour une critique sociologique de l'usage social de la comparaison interculturelle". <https://doi.org/10.3406/dreso.1989.1032>
- Singly, François de. *Le soi, le couple et la famille - 2e éd.* Armand Colin, 2016.
- Streiff-Fenart, Jocelyne. "Familles pluriculturelles. Le cas des couples franco-maghrébins". <https://doi.org/10.3406/diver.1990.5961>
- Streiff-Fenart, Jocelyne. *Les couples franco-maghrébins en France*. L'Harmattan, 1989.
- Şan, Mustafa Kemal - Akyiğit, Handan. "Göç Kimlik ve Aidiyet: Amerika'da Yaşayan Türkler Örneği". *Bilig* 97 (22 Nisan 2021), 137-175. <https://doi.org/10.12995/bilig.9706>
- Taboada-Leonetti, Isabelle. "Stratégies identitaires et minorités". <https://doi.org/10.3406/diver.1991.7279>
- Tetik, Hayati. "Anne Baba Tutumları ve Ailede Çocuğun Dini Gelişimi". *Universal Journal of Theology* 5/2 (31 Aralık 2020), 135-171.
- Ting-Toomey, Stella - Dorjee, Tenzin. *Communicating Across Cultures, Second Edition*. Guilford Publications, 2018.
- Unterreiner, Anne. "Les enfants de couples mixtes et leur rapport à leur pays étranger d'origine : une identité « symbolique » affective fondée sur le lien de filiation". *Sociologie et sociétés* 47/1 (2015), 249-273. <https://doi.org/10.7202/1034426ar>
- Varro, Gabrielle. "Couples franco-américains en France : genèse et devenir d'une «mixité»". <https://doi.org/10.3406/homig.1993.2053>
- Varro, Gabrielle. "Enfants et adolescents mixtes : une identité spécifique?" <https://doi.org/10.3406/enfan.1990.1950>
- Varro, Gabrielle. *La Femme transplantée: une étude du mariage franco américain en France et le bilinguisme des enfants*. Presses Univ. Septentrion, 1984.

- Varro, Gabrielle. *Les couples mixtes et leurs enfants en France et en Allemagne*. A. Colin, 1995.
- Verschelden, Marie-Claude. *Le rapport d'altérité dans les relations ethniques : le cas des couples mixtes du Saguenay-Lac-Saint-Jean*. Chicoutimi: Université du Québec à Chicoutimi, Masters, 1999. <https://doi.org/10.1522/11962915>
- "Ebeveynleri farklı etnik kimliklere sahip olan bireylerin sosyal kimliklerinin ve deneyimledikleri önyargıların incelenmesi | AVESIS". Erişim 08 Kasım 2024. <https://avesis.deu.edu.tr/yonetilen-tez/34d7f42c-4089-4988-a6da-ce6b7d6060df/ebeveynleri-farkli-etnik-kimliklere-sahip-olan-bireylerin-sosyal-kimliklerinin-ve-deneyimledikleri-onyargilarin-incelenmesi>
- "Groupe des Foyers Islamo Chrétiens". Erişim 08 Kasım 2024. <https://gfc.fr/>

